

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK

**Oponentský posudek
Posudek vedoucího práce****Název:** Postoj žáků SZŠ a studentů VOŠZ k umírání a smrti**Autor práce:** Bc. Pavlína Bartáková**Vedoucí práce:** PhDr. Marie Hlaváčová**Oponent:** Mgr. Jana Kršková, Ph.D.**Volba tématu:**

Studentka zvolila pro zpracování své diplomové práce téma z hlediska profesní přípravy studentů zdravotnických oborů velmi důležité.

Se stavem percepce umírání a smrti studenty nebývá často vyučující odborných předmětů seznámen a chybí tak podstatné východisko pro kvalitní výuku kapitol o „umírání a smrti“ (filozoficko- náboženský postoj ke smrti u současných mladých lidí, různá míra osobních zkušeností, vnímání umírání coby institucionální záležitosti atd.).

Předkládaná práce může napomoci pedagogovi k vytvoření reálnější představy o postoji současných studentů k výše uvedené problematice a nabízí tak kvalitní východisko nejen pro přípravu vlastní výuky, ale také pro zaměření výchovného působení a formace osobností studentů.

Cíl práce:

Studentkou v úvodu práce uváděný cíl, tedy „...bližší podchycení situace, zjištění postojů žáků a studentů k umírání a smrti, jejich znalost potřeb umírajících a subjektivní připravenost budoucích zdravotníků na tuto náročnou část sesterské profese“ (s.10), je srozumitelně formulován a dále rozveden v empirické části práce, kde je přesněji specifikován v kapitole 1. Metodika výzkumu (s.49). Uváděné cíle práce vhodně korespondují s volbou tématu a jsou dobrým základem pro vlastní výzkumnou činnost.

Teoretická část:

Obsah teoretické části práce je vzhledem k jejímu zaměření koncepčně dobře zvolen i strukturován.

Na počátku je vhodně zařazena kapitola seznamující se základy „thanatologické“ terminologie a objasňující základní pojmy, s nimiž se v předložené práci čtenář setká.

Dále obsahuje stručný historický exkurz do problematiky umírání, ve kterém jsou vhodně zdůrazněny sociologicko- náboženské aspekty umírání a smrti.

Téměř „povinnou“ a standardní částí práce s předkládanou tematikou jsou kapitoly pojednávající o fázích umírání, reakcích na nemoc a blížící se smrt a o východiscích péče o umírající z hlediska jejich potřeb. Problematiku thanatologie doplňují kapitoly o paliativní péči a hospicovém hnutí.

Vzhledem zaměření práce na cílovou skupinu studentů zdravotnických škol zahrnula řešitelka diplomové práce do teoretické části stať o adolescenci. Jsou zde zdůrazněny psychologické a sociální charakteristiky toho ontogenetického období, velký prostor je věnován procesu utváření postojů. Kapitola 9.2. pojednává o tom, jak dnešní dospívající vnímají závěr lidského života a čím je jejich vnímání ovlivněno. Tato kapitola tedy velice vhodně a logicky předjímá již přímo navazující empirickou část práce.

Empirická část:

• Užití metody výzkumného šetření

Pro práci byl zvolen kvantitativní způsob šetření. K získání informací byl použit anonymní dotazník vlastní konstrukce (příloha č. 10).

Provedená statistická analýza dat sesbíraných dotazníkovým šetřením je jednoduchá, zcela bazální, avšak pro tento typ výzkumného šetření ji lze považovat za dostačující.

U většiny položek v dotazníku byla stanovena relativní četnost a relativní četnost v procentech. Výsledky statistických testů jsou pro přehlednost uspořádány v jednoduchých tabulkách četností a pro názornost zaneseny v kvalitně vyhotovených sloupcových či koláčových grafech. Rozbor odpovědí na otázky č. 6, 9, 10, 21 a 22 (otázky otevřené či škálovací) byl proveden stručným kvalitativním hodnocením.

• Charakteristika zkoumaného vzorku

Výzkumný vzorek tvoří dvě skupiny respondentů.

První soubor zahrnuje žákyně čtvrtých ročníků SZŠ, obor Všeobecná sestra, celkem 108 žáků a žákyň vybraných středních zdravotnických škol (státních, církevních). Průměrný věk dotázaných činil 19 let. Druhý soubor tvoří studentky třetích ročníků VOŠZ, obor Všeobecná diplomovaná sestra. Hlavního výzkumu se zúčastnilo taktéž 108 respondentů, průměrný věk dotázaných činil 22 let. Vzorek je z hlediska jeho velikosti dostačující.

Vzhledem k charakteru práce považuji za zajímavou volbu začlenit do výzkumného vzorku studenty různých typů škol a to jak z hlediska zřizovatele, tak z hlediska stupně

školy. Studentka tímto uskutečňuje záměr dát vyniknout případným odlišnostem jednotlivých skupin dotázaných studentů (devatenáctiletí x dvaadvacetiletí, věřící x nevěřící).

• **Výstupy, výsledky, jejich přínos**

Výsledky dotazníkového šetření obou skupin respondentů, tj. zákyň SZŠ i studentek VOŠZ, jsou uváděny v práci souběžně z důvodu možnosti snadného srovnání odpovědí (III.2., s.52). U vybraných položek bylo provedeno grafické porovnání. Toto uspořádání je přehledné, názorné a má jasnou výpovědní hodnotu.

V kapitole III.3. je uvedeno podrobné porovnávání hypotéz s reálnými výsledky výzkumu, v kapitole III.4. je pak rozvedena podnětná a kritická diskuze nad výsledky získanými při realizaci výzkumné práce. V ní diplomantka jednoznačně dokazuje účelnost a smysluplnost předložené práce a také reflektuje přínos práce pro ni samotnou.

Závěrečná kapitola obsahující „Doporučení pro praxi“ zdůrazňuje hlavní přínos diplomové práce - tj. zjištění aktuálních postojů žáků SZŠ a studentů VOŠZ k umírání a smrti a zhodnocení jejich připravenosti na péči o nevléčitelně nemocné a dále nastiňuje možnosti, jak využít zjištěná data v pedagogické i klinické praxi.

Fakta vyplývající z výzkumného šetření jsou výzvou pro odborné učitelky působících na zdravotnických školách všech stupňů, aby se více a celostněji věnovaly výuce výše uvedené problematiky, inovovaly metodiku výuky, intenzivněji a s osobním nasazením se snažily o zlepšení profesionální i lidské „vybavenosti“ budoucích zdravotnických profesionálů, průvodců ve zdraví, nemoci i umírání.

Literatura a práce s literaturou:

Použitých 76 titulů knižních, časopiseckých a internetových a čtyř dalších uvedených pramenů považuji vzhledem k charakteru předložené práce za nadstandardní.

Vyzdvihuji schopnost diplomantky využívat při zpracování práce tohoto charakteru nejen odbornou, ale také populárně-naučnou a tzv. krásnou literaturu a tím obohatit celkovou úroveň práce.

Formální náležitost, vnější úprava, přehlednost:

Předložená práce má zcela jasnou strukturu a logické členění. Teoretická a empirická část jsou vhodně vyvážené a korespondující a to jak po stránce rozsahu, tak po stránce obsahové. V práci se nevyskytují závažnější stylistické chyby, je psána srozumitelně a z hlediska použitého jazyka bezchybně.

Jsou dodrženy správné a normou dané parametry citací a odkazů, účelně je propojen vlastní text s odkazy na literaturu. Na vysoké úrovni je grafické zpracování celé práce, zvl. její empirické části.

Po formální stránce neshledávám na práci zásadních nedostatků.

Kvalita příloh:

Vhodně zařazené přílohy lze rozdělit dle rozdílného charakteru do dvou základních skupin.

První z nich tvoří dokumenty či texty, které přímo souvisejí s tématy zpracovávanými studentkou ve vlastní práci a na které jsou v práci uvedeny přímé odkazy (přílohy č. 1, 2, 3, 5, 6a, 6b, 7, 8, 10).

Druhá skupina příloh vhodně doplňuje vlastní práci a obohacuje ji o další, až transcendentní, rozměr (přílohy 4 a 9).

Vysoce hodnotím grafickou kvalitu zpracování příloh!

Celkové hodnocení práce:

Práci hodnotím jako zdařilou, plně vyhovující požadavkům kladeným na studující oboru Učitelství zdravotnických předmětů pro střední školy.

Otázky k obhajobě:

- 1) V kapitole 9.2. popisujete, jak dnešní dospívající vnímají závěr lidského života. Potvrdila vaše výzkumná činnost to, co jste uváděla v této „teoretické“ kapitole zpracované na základě podkladů z literatury? Odlišovaly se výsledky získané dotazníkem od vašeho osobního očekávání?
- 2) Jak byste charakterizovala nejpodstatnější rozdíly mezi skupinou mladších a starších studentů a skupinou studentů státních škol a církevní školy vzhledem k výsledkům provedeného výzkumu?

Návrh klasifikace:

V ý b o r n ě

V Praze.....1.6.2007.....

Podpis oponenta:.....MgA. J. Králová, Ph.D.